

Huvudman

Haparanda kommun
kommunen@haparanda.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Nikkala skola i Haparanda kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Haparanda kommun att senast den **fredag den 29 mars 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande undervisning i svenska som andraspråk, studiehandledning på modersmålet, utredning av frånvaro samt utredning av behov av särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Haparanda kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Haparanda kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisning

1. Se till att de elever som enligt skolans bedömning är i behov av undervisning i ämnet svenska som andraspråk ges sådan undervisning utifrån gällande kursplan. Av redovisningen ska framgå hur många elever som bedöms vara i behov av svenska som andraspråk, hur många elever som vid tidpunkten för redovisningen läser svenska som andra språk samt hur undervisningen har organiserats. Redovisningen ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna

åtgärder (10 kap. 4 och 8 §§ skollagen, 5 kap. 14-15 §§ skolförordningen [2011:185] samt Lgr 22, 5 Kursplaner).

Studiehandledning på modersmålet

1. Se till att elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet får det. Rektorn ska dokumentera hur många elever som bedömts vara i behov av studiehandledning under perioden den 27 november 2023 – 22 mars 2024, hur många elever som ges studiehandledning samt en beskrivning av hur eleverna får studiehandledning på modersmålet. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (5 kap. 4 § skolförordningen).

Särskilt stöd

1. Se till att vid minst ett tillfälle innan den 29 mars 2024 informera samtliga lärare och övrig personal om skollagens bestämmelser om särskilt stöd. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § samt 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen).
2. Se till att för varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer till rektorn, eller den rektorn har delegerat det till, ska rektorn se till att starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden den 27 november 2023 – 22 mars 2024 samt vilket datum utredningen har startats för respektive elev (3 kap. 7 § skollagen).
3. Se till att rektorn startar utredning av behov av särskilt stöd för eleverna 1, 5, 9, 10 och 12. Rektorn ska dokumentera när utredningen startas för dessa elever. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).

Utredning av frånvaro

1. Se till att, beträffande de elever som har upprepad eller längre frånvaro, genomföra en utredning för att klargöra orsakerna till frånvaron. Utredningarna ska resultera i att de åtgärder som krävs för att komma till rätta med respektive elevs frånvaro beslutas och sätts in. Utredningarna ska genomföras oavsett om frånvaron är giltig eller ogiltig och ska genomföras i samråd med elevhälsan. Om utredningar bedöms som

obehövliga och utredning inte genomförs ska det av huvudmannens redovisning framgå skälen till detta. Rektorn ska dokumentera vilka elever som under perioden den 27 november 2023 – 22 mars 2024 bedömts ha upprepad eller längre frånvaro och vilket datum en utredning om orsakerna till frånvaron har inletts för respektive elev. Dokumentationen, inklusive de utredningar som färdigställts, ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (7 kap. 19 a § skollagen).

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Haparanda kommun en anmärkning avseende brist rörande anmälan om fjärrundervisning. Haparanda kommun ska senast den **fredag den 29 mars 2024** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser betygskatalogen.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2023:6548) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2023 inlett en tillsyn av Nikkala skola i Haparanda kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Nikkala skola följer gällande bestämmelser om undervisning, extra anpassningar och särskilt stöd, frånvaro samt betygskatalog.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan, rektorn och lektionsobservationer mellan den 19 september 2023 och 21 september 2023 samt en kompletterande digital intervju den 22 september 2023. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat

inhämtad dokumentation från huvudmannen och skolenheten. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

I de fall Skolinspektionen refererar till enskilda elever benämns de med siffror enligt elevförteckning (se aktbilaga 7).

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisning i svenska som andraspråk

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av elevernas schema där det framgår att undervisning i svenska och svenska som andraspråk sker på samma lektionspass.

Lärare uppger bland annat följande. Det finns inte någon utsedd lärare som undervisar elever i svenska som andraspråk på skolan. Alla elever, oavsett om de har behov av undervisning i svenska eller svenska som andra språk, undervisas av svenskläraren för respektive årskurs. Det finns en elev i årskurs 1, sex elever i årskurs 2-3 och tre elever i årskurs 5-6 som är i behov av undervisning i svenska som andraspråk. Lärarna försöker anpassa undervisningen i svenska för de elever som har behov av undervisning i svenska som andraspråk men lärarna undervisar inte eleverna utifrån respektive kursplan utan de undervisar eleverna utifrån kursplanen i svenska. En lärare uppger att det inte är uttalat att lärarna är ansvariga för att undervisa i svenska som andraspråk.

En lärare uppger att det finns en elev i årskurs 6 där läraren har angett i skolans digitala plattform att eleven ges undervisning i svenska som andraspråk och således ska få betyg i ämnet. Läraren uppger att det inte har gjorts någon bedömning av huruvida eleven ska ges undervisning i svenska som andraspråk. En lärare uppger att tidigare var det vårdnadshavare som skulle bedöma om eleven

ska bedömas utifrån svenska som andraspråk men att det inte är så nu, det är rektorn som ska göra bedömningen om elever ska undervisas i svenska som andraspråk.

Rektorn uppger bland annat följande. Det är uppskattningsvis cirka 30-40 procent av eleverna i varje klass som är i behov av undervisning i svenska som andraspråk. Huruvida en elev ska ges undervisning i svenska som andraspråk är något som beslutas i samråd mellan vårdnadshavare och lärare och sedan kommer beslutet till rektorn. Vidare uppger rektorn att det är lärare och i vissa fall speciallärare som gör bedömningen om elever ska undervisas i svenska som andraspråk. Rektorn uppger att hen inte har uttalat att lärarna ska undervisa elever i svenska som andraspråk.

Huvudmannens synpunkter på Skolinspektionens tjänsteanteckning

Huvudmannen uppger i synpunkter på Skolinspektionens tjänsteanteckning att det är rektorn som beslutar om en elev ska läsa svenska som andraspråk.

Rättslig reglering

Undervisning i grundskolan ska omfatta svenska eller svenska som andraspråk (10 kap. 4 § skollagen).

För varje ämne ska en kursplan gälla (10 kap. 8 § skollagen).

Undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet samt invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev (5 kap. 14 § skolförordningen).

Undervisning i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska. Svenska som andraspråk får därutöver anordnas som språkval i grundskolan och specialskolan, som elevens val, eller inom ramen för skolans val (5 kap. 15 § skolförordningen).

För grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet har ämnena svenska och svenska som andraspråk olika kursplaner (Lgr 22, 5 Kursplaner).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att elever som har behov av att läsa svenska som andraspråk inte ges undervisning enligt kursplanen i ämnet.

Skolinspektionen har fått olika uppgifter om hur många elever det rör sig om som har behov av undervisning i svenska som andraspråk men utredningen visar dock att det finns ett antal elever på skolan som är i behov av sådan undervisning. Av

utredningen framgår vidare att samtliga elever, oavsett behov av undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, undervisas i samma undervisningsgrupp och att lärare försöker anpassa svenskundervisningen för de elever som har behov av undervisning i svenska som andraspråk. Därtill finns det en elev som enligt skolans digitala plattform ges undervisning i svenska som andraspråk och som ska få betyg i ämnet, men eleven ges inte undervisning utifrån kursplanen i ämnet. Sammantaget menar Skolinspektionen att de elever som bedöms vara i behov av undervisning i svenska som andraspråk inte får någon sådan undervisning. Skolinspektionen vill understryka vikten av att undervisa eleverna utifrån respektive kursplan så som författningarna anger. Om det finns elever som har bedömts behöva undervisning i svenska som andraspråk ska eleverna få det.

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärare och rektorn uppger att det finns elever på skolan som har behov av studiehandledning på modersmålet men som inte får det. Lärare och rektorn uppger att det rör sig om åtminstone sju elever som har behov av studiehandledning på modersmålet finska. Det gäller en elev i årskurs 1 och cirka sex elever i årskurs 2-3. Vidare uppger lärare och rektorn att det finns en elev i årskurs 6 som ges studiehandledning på finska en timme i veckan.

Rektorn uppger att eleven som ges studiehandledning på finska en timme i veckan, får studiehandledningen i samband med modersmålsundervisningen som sker efter att skoldagen slutat. Rektorn uppger vidare att eleven inte ges studiehandledning under skoldagen i exempelvis ett eller flera ämnen. Enligt rektorn ges eleven studiehandledning på modersmålet av modersmålsläraren samtidigt som modersmålsundervisningen genomförs med cirka 20 andra elever.

Rättslig reglering

En elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. Studiehandledning får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan (5 kap. 4 § skolförordningen).

Studiehandledning på modersmålet är en stödinsats som syftar till att ge eleven möjlighet att nå de kunskaper som minst ska uppnås. Studiehandledning på modersmål kan ges som extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller som särskilt stöd. Syftet med studiehandledning på modersmålet till nyanlända elever bör vara att ge eleverna möjlighet att nå de

kunskapskrav som minst ska uppnås. Det innebär att den studiehandledning som eleven ska få bör utgå från elevens stödbehov och lärarens planerade undervisning utifrån kursplanen och kunskapskraven i ämnet (prop. 2017/18:194, s. 36 ff).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet inte får det. Utredningen visar att endast en av cirka åtta elever som bedömts vara i behov av studiehandledning på finska, får sådan studiehandledning. Detta är en brist.

Av utredningen framgår även att den elev som ges studiehandledning på modersmålet endast får detta i samband med modersmålsundervisningen. Skolinspektionen vill utifrån detta understryka vikten av att den studiehandledning på modersmålet som ges till elever utgår från elevernas stödbehov och inte på något sätt begränsas till en viss typ av undervisning, exempelvis modersmålsundervisningen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar

Lärare, speciallärare och rektorn uppger att skolan ger elever stöd i form av extra anpassningar. Lärare och speciallärare uppger att det finns ett dokument med förslag på extra anpassningar som kan ges till elever. Speciallärare uppger att i detta dokument kan även vilka extra anpassningar som ges till elever dokumenteras. Speciallärare och lärare uppger att extra anpassningar dokumenteras i elevernas individuella utvecklingsplaner i skolans digitala system.

Lärare och speciallärare ger exempel på extra anpassningar som elever ges i undervisningen så som bildstöd på tavlan, hörselkåpor, placering i klassrummet utifrån behov, skärmar vid borden i klassrummet, extra instruktioner samt anpassat material utifrån behov.

Anmäla behov av särskilt stöd

Lärare uppger att de gör en anmälan om särskilt stöd om de undervisar en elev som trots extra anpassningar riskerar att inte uppfylla de kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas. Lärare, speciallärare och rektorn uppger att lärare gör en anmälan om särskilt stöd till elevhälsoteamet och en anmälan om särskilt stöd görs muntligt eller skriftligt via en blankett. Specialläraren uppger att lärare kan göra en anmälan om särskilt stöd direkt till specialläraren. Rektorn uppger att lärare kan göra en anmälan om särskilt stöd direkt till rektorn eller specialläraren. Enligt lärare, specialläraren och rektorn kallas läraren som har anmält en elev för särskilt

stöd till elevhälsoteamsmöte för att diskutera ärendet. Specialläraren uppger att när en anmälan om särskilt stöd inkommit till elevhälsoteamet berättar läraren för elevhälsoteamet och rektorn om eleven och vilka extra anpassningar eleven fått.

Lärare uppger att de har anmält två elever¹ i nuvarande årskurs 5 för särskilt stöd under höstterminen 2022, det vill säga när eleverna gick i årskurs 4. Lärare uppger att de har anmält tre elever² i årskurs 6 för särskilt stöd. Även specialläraren och rektorn uppger att samtliga fem elever har anmälts för särskilt stöd. Rektorn uppger att det har inkommit fyra till fem anmälningar om särskilt stöd föregående läsår och att det vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn rör sig om cirka sju till åtta anmälningar.

Starta utredning om behov av särskilt stöd

Lärare och specialläraren uppger att det är specialläraren som ansvarar för att göra en utredning om särskilt stöd. Lärare, speciallärare och rektorn uppger att lärare, speciallärare och vårdnadshavare är delaktiga i utredningen. Specialläraren och rektorn uppger att rektorn beslutar om att starta en utredning om särskilt stöd. Specialläraren och lärare uppger att om en utredning om särskilt stöd ska startas säger rektorn det på elevhälsoteamsmötet. Specialläraren uppger att det inte alltid är så tydligt om hen ska starta en utredning om särskilt stöd under sittande elevhälsoteamsmöte. Specialläraren måste därför ibland fråga rektorn om en utredning ska starta.

Rektorn uppger att det är mentorn för den aktuella eleven som ansvarar för att göra en utredning om särskilt stöd och att specialläraren finns med som stöd i alla utredningar.

Skolinspektionen har tagit del av ett dokument där det framgår vilka elever som har anmälts för särskilt stöd, när de anmäldes, om och när det startats en utredning för eleverna samt vilket beslut som fattats för eleverna.

Lärare uppger att det inte har genomförts någon utredning om särskilt stöd för flera av de elever som de har anmält. Lärare uppger att det gäller två elever³ i årskurs 5 samt tre elever⁴ i årskurs 6.

Lärare och speciallärare uppger att de två eleverna⁵ i årskurs 5 anmäldes redan höstterminen i årskurs 4 men det har inte startats någon utredning för dessa elever. En av eleverna finns med i det dokument som Skolinspektionen tagit del av där det framgår att utredning har startats samt avslutats men enligt lärare och

¹ Elev 5 och 12

² Elev 1, 9 och 10

³ Elev 5 och 12

⁴ Elev 1, 9 och 10

⁵ Elev 5 och 12

speciallärare har ingen utredning startats. Rektorn uppger att hen inte vet om det har startats en utredning om särskilt stöd för någon av dessa elever.

Av dokumentet framgår det att tre elever⁶ i årskurs 6 har anmälts för särskilt stöd men uppgifter om utredning saknas. Specialläraren uppger att dessa elever har anmälts för särskilt stöd men att utredningar inte har startats för någon av eleverna. Specialläraren uppger att orsaken till varför det inte har startats utredningar om särskilt stöd är att de inte vet hur de ska gå tillväga gällande dessa elever. Rektorn uppger dock att utredning om särskilt stöd har startats för dessa elever. Rektorn uppger vidare att det startats fem utredningar om särskilt stöd och troligtvis fler, men rektorn vet inte vilka elever detta gäller.

Rektorns beslutsfattande gällande att utarbeta åtgärdsprogram

Skolinspektionen har tagit del av samtliga åtgärdsprogram på skolan vilket är tre stycken. Lärare, speciallärare och rektorn uppger att det är rektorn som fattar beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn uppger att hen har fattat beslut om att utarbeta åtgärdsprogram för alla utredningar om särskilt stöd som genomfördes under föregående läsår. Av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av framgår att rektorn fattat beslut om att utarbeta åtgärdsprogram.

Uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogram

Skolinspektionen har tagit del av uppföljningar och utvärderingar av de tre åtgärdsprogrammen som finns på skolan. Av dokumentationen framgår vem som är ansvarig för att följa upp och utvärdera åtgärdsprogrammen samt när det ska ske. Av dokumentationen framgår vidare att uppföljningar och utvärderingar genomförs enligt vad som bestämts i åtgärdsprogrammen.

Enligt specialläraren är det hen som ansvarar för att utvärdera åtgärdsprogram. Rektorn uppger att det är specialläraren och mentorn som följer upp och utvärderar åtgärdsprogram. Specialläraren uppger att hen har utvärderat samtliga åtgärdsprogram föregående läsår och att skolans rutin är att utvärdera åtgärdsprogram i juni varje läsår. Enligt specialläraren är det inom kommunen bestämt att åtgärdsprogram ska avslutas i juni för att det sedan vid kommande terminsstart ska utarbetas ett nytt åtgärdsprogram. Av de senaste utvärderingarna av de tre åtgärdsprogrammen på skolan framgår att nya åtgärdsprogram ska utarbetas kommande termin. Specialläraren och rektorn uppger att det är oklart varför åtgärdsprogram ska avslutas vid terminens slut och sedan utarbetas på nytt vid terminsstart. Specialläraren och rektorn uppger dock att detta inte har medfört att eleverna inte får det stöd som anges i elevernas åtgärdsprogram, det handlar

⁶ Elev 1, 9 och 10

endast om formalia kring dokumentationen. Rektorn uppger att detta är något som skolan inte kommer att fortsätta med framöver.

Huvudmannens synpunkter på Skolinspektionens tjänsteanteckning

Huvudmannen uppger i synpunkterna på Skolinspektionens tjänsteanteckning att utvärdering av åtgärdsprogram sker varje höst- och vårtermin.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen).

Om det på något sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 5 § skollagen).

Om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap. 7 § skollagen).

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Rektorn startar inte alltid utredningar av elevers behov av särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda elevers behov av särskilt stöd. Av utredningen framgår att det inte alltid startas en utredning om särskilt stöd efter att en anmälan om särskilt stöd inkommit till rektorn. Det finns totalt fem elever som har anmälts men inte utretts. I två fall har eleverna anmälts redan föregående läsår utan att en utredning om särskilt stöd startats. Enligt lärare och specialläraren har ytterligare tre elever inte utretts för särskilt stöd medan rektor uppger att de har det. Sammantaget bedömer ändå Skolinspektionen att ingen av de anmälda eleverna har utretts för särskilt stöd, vilket är en brist.

Delar utan konstaterade brister inom området extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen bedömer slutligen att det inte har framkommit annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller att ge elever stöd i form av extra anpassningar, att lärare anmäler elever för eventuellt behov av särskilt stöd om elever riskerar att inte uppfylla de kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas, att utredningar om särskilt stöd sker i samråd med elevhälsan, att rektorn fattar beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram samt att åtgärdsprogram följs upp och utvärderas. Ärendet avslutas därför i dessa delar.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Information till vårdnadshavare om en elev är frånvarande

Lärare uppger att vårdnadshavare informeras samma dag om en elev har ogiltig frånvaro. Rektorn uppger att mentorn ansvarar för att ta reda på var eleven är vid ogiltig frånvaro. Rektorn uppger vidare att det finns en lärare på skolan med uttalat ansvar för att registrera frånvarostatistik i skolans digitala plattform.

Utreda orsakerna till frånvaro

Huvudmannen har inför Skolinspektionens tillsyn inkommit med frånvarostatistik för vårterminen 2023. Av denna statistik framgår att det fanns 17 elever med frånvaro överstigande 15 procent och tre elever med frånvaro överstigande 25 procent under vårterminen 2023. Rektorn har inför Skolinspektionens tillsynsbesök den 8 september 2023 skriftligt uppgett att det på skolan under de senaste tolv månaderna inte har gjorts någon frånvaroutredning.

Skolinspektionen har tagit del av frånvarostatistik från den 17 augusti 2023 till den 19 september 2023. Av frånvarostatistiken framgår att det finns 24 elever med

mellan 10-50 procents frånvaro under denna period. Enligt frånvarostatistiken finns det exempelvis åtta elever som har mellan 20-30 procents frånvaro och tre elever har mellan 40-50 procents frånvaro.

Av skolans rutin som Skolinspektionen tagit del av är gränsen för så kallad riskfrånvaro tio procent. Även lärare och rektorn uppger att gränsen är tio procent. Lärare uppger att det finns totalt nio elever med hög frånvaro på skolan. Det rör sig om två elever i årskurs 2-3 och sju elever i årskurs 5-6. Rektorn uppger att hen känner till att det finns sex elever med hög frånvaro på skolan. Representanter i elevhälsan uppger att de inte känner till att det finns elever med hög frånvaro på skolan.

Lärare uppger att de enligt rutin ska ta kontakt med vårdnadshavare när en elev har tio procents frånvaro och därefter ska lärare avvakta två veckor innan ny kontakt med vårdnadshavare tas. Lärare uppger att de oftast stannar vid detta steg då eleven i de flesta fall får ökad närvaro under en kortare period. Lärare uppger dock att samma elever ofta blir frånvarande igen vilket leder till att lärare återigen kontaktar vårdnadshavare. Enligt lärare kan detta pågå en lång tid och att frånvaron kan ha samma mönster utan att en frånvaroutredning startas. Lärare uppger att eleverna som har hög frånvaro har haft hög frånvaro i perioder under en längre tid, även under föregående läsår utan att frånvaron har utretts. Rektorn uppger att det är mentorn som kontaktar vårdnadshavare vid frånvaro. Enligt rektorn behövs oftast inte en frånvaroutredning göras eftersom frånvaron ofta förbättrats efter samtal med vårdnadshavare.

Flera lärare uppger att de inte vet om det görs frånvaroutredningar på skolan eller vem som ansvarar för att göra frånvaroutredningar. Representanter i elevhälsan uppger att det är rektorn som beslutar om att starta en frånvaroutredning och kuratorn uppger att hen ansvarar för att göra frånvaroutredningar på skolan. En lärare liksom kuratorn uppger att det har gjorts en frånvaroutredning under förra läsåret, men den eleven går inte längre kvar på skolan. Kuratorn uppger att hen inte har gjort någon frånvaroutredning under höstterminen 2023 fram till Skolinspektionens tillsyn i september 2023.

Lärare uppger att det inte har gjorts någon frånvaroutredning för de elever som lärare uppgett har hög frånvaro, förutom för en elev där det gjordes en frånvaroutredning föregående läsår. För denna elev uppger en lärare att frånvaron fortfarande är hög. Ett par lärare uppger att de inte känner till huruvida skolan gör några åtgärder för att eleverna med hög frånvaro ska komma tillbaka till skolan. Flera lärare uppger att flertalet av de elever som har hög frånvaro även har haft liknande frånvaro föregående läsår.

Rektorn uppger att det inte har gjorts någon frånvaroutredning innevarande termin för eleverna med hög frånvaro. Gällande vad skolan gör för att elever med

hög frånvaro ska komma till skolan uppger rektorn att samtal med vårdnadshavare sker där vårdnadshavare bland annat informeras om skolplikt samt att det för någon elev har erbjudits kuratorskontakt.

Huvudmannens synpunkter på Skolinspektionens tjänsteanteckning

Huvudmannen uppger i synpunkterna på Skolinspektionens tjänsteanteckning att rektorn informerar vårdnadshavare om att det finns olika former av stödfunktioner som kan stödja eleven och vårdnadshavare så som kurator, skolsköterska och skolläkare. Rektorn uppger vårdnadshavarna bland annat om att det är viktigt med närvaro för att nå målsuppfyllelse och att det är skolplikt om elever är frånvarande.

Rättslig reglering

En elev i förskoleklassen eller grundskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Om en elev i förskoleklassen eller grundskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande (7 kap. 17 § skollagen).

Om en elev har upprepad eller längre frånvaro ska rektorn se till att frånvaron utreds skyndsamt. Detta gäller oavsett om det rör sig om giltig eller ogiltig frånvaro. Rektorn ska se till att anmäla till huvudmannen att en frånvaroutredning har inletts (7 kap. 19 a § skollagen).

Tidig upptäckt och tidiga insatser vid frånvaro krävs för att hantera frånvaro framgångsrikt. På så sätt kan arbetet med att tidigt fånga upp elever som löper risk att få hög frånvaro eller som mår dåligt stärkas. Det är av största vikt att resultatet av en utredning av upprepad eller längre frånvaro ska utmynna i sådana åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro. Tidiga åtgärder är ofta avgörande för att eleven ska återgå till skolan och fullgöra sin utbildning (prop. 2017/18:182, s. 60).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att utreda orsakerna till elevers frånvaro. Utredningen visar att det finns flertalet elever som har upprepad eller längre tids frånvaro som inte utretts. Detta är en brist. Av utredningen framgår att det finns nio elever med omfattande eller upprepad frånvaro och flera av dessa elever har en frånvaro som uppvisar ett återkommande mönster under en längre tid. Det har inte startats en frånvaroutredning för någon av dessa elever, förutom en tidigare genomförd frånvaroutredning föregående läsår. Trots detta har eleven fortsatt hög frånvaro. Enligt skolans frånvarostatistik finns det därtill totalt 24 elever med frånvaro mellan 10-50 procent från starten av

höstterminen 2023 fram till Skolinspektionens besök på skolan, vilket är betydligt fler elever än det antalet elever som skolan har identifierat.

Skolinspektionen konstaterar att skolan inte startar utredningar av elevers frånvaro och det har i utredningen inte framkommit att en utredning skulle vara obehövlig i något fall. Skolinspektionen vill belysa vikten av att utreda orsaken till elevers frånvaro så att åtgärder sätts in för att komma till rätta med frånvaron. Detta gäller oavsett om det rör sig om giltig eller ogiltig frånvaro. Vid en frånvaroutredning ska samråd med elevhälsan ske. När en frånvaroutredning har inletts ska rektorn anmäla detta till huvudmannen.

Delar utan konstaterade brister inom området frånvaro

Skolinspektionen bedömer att det inte har framkommit annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller att informera vårdnadshavare samma dag som en elev är frånvarande. Ärendet avslutas därför i denna del.

Anmärkning

Fjärrundervisning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har sett över anmälningar av fjärrundervisning för läsåret 2023/24 och kan konstatera att Haparanda kommun inte har anmält att fjärrundervisning i språkval bedrivs på skolan under läsåret 2023/24. Rektorn uppger att hen inte vet om huvudmannen har anmält till Skolinspektionen att bedriva fjärrundervisning.

Rektorn, lärare och elever uppger att ett lektionspass i veckan i språken spanska, franska, tyska, engelska och finska inom ramen för språkval bedrivs via fjärrundervisning. Elever och lärare uppger att eleverna deltar i undervisningen i språkval i skolans lokaler och att det finns en handledare, en lärare på skolan, närvarande när de har fjärrundervisning. Lärare och rektorn uppger dock att undervisningen som sker via fjärrundervisning inte fungerar önskvärt bland annat på grund av tekniska problem och problem med uppkoppling, vilket leder till att det blir rörigt på lektionen. Rektorn uppger att hen, liksom andra rektorer i kommunen, är medvetna om problematiken kring fjärrundervisningen och att detta är något som de ser över så att det framöver ska fungera bättre. Rektorn samt lärare uppger att eleverna i årskurs 6 bland annat inom kort ska få egna datorer vilket kommer att underlätta de tekniska problemen.

Rättslig reglering

En huvudman som avser att använda fjärrundervisning i ett visst ämne ska fatta ett beslut om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången (21 kap. 9 § skollagen).

Huvudmannen ska dokumentera ett beslut om att använda fjärrundervisning (5 a kap. 5 § skolförordningen).

Huvudmannen ska till Statens skolinspektion anmäla ett beslut om att använda fjärrundervisning (5 a kap. 6 § skolförordningen).

Elever som deltar i fjärrundervisning ska göra det i lokaler som skolenheten disponerar (21 kap. 12 § skollagen).

Vid fjärrundervisning ska det finnas en handledare. I grundskolan ska handledaren finnas närvarande där eleverna befinner sig. Handledaren ska vara en för detta ändamål lämplig person (21 kap. 13 § skollagen).

Av förarbetena till ovanstående bestämmelse framgår att en handledare vid fjärrundervisning i grundskolan, precis som en lärare vid närundervisning, ska vara närvarande i samma lokal som eleverna. Handledarens närvaro kan säkerställa en god arbetsmiljö så att eleverna får gynnsamma förutsättningar att studera lugnt och koncentrerat. Att handledare ska vara närvarande vid fjärrundervisning utesluter inte att han eller hon tillfälligt lämnar lokalen för att t.ex. följa med en elev till skolbiblioteket eller hämta undervisningsmaterial från en annan lokal. Bestämmelsen innebär dock att en handledare inte bör vara schemalagd som handledare för mer än en undervisningsgrupp vid ett och samma lektionstillfälle (prop. 2019/20:127 s. 65-66).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att Haparanda kommun inte har anmält beslut om att använda fjärrundervisning i språkval till Skolinspektionen för läsåret 2023/24.

Delar utan konstaterade brister inom området fjärrundervisning

Skolinspektionen bedömer att Haparanda kommun inte brutit mot bestämmelserna när det gäller att elever som deltar i fjärrundervisning gör det i skolans lokaler samt att det ska finnas en handledare närvarande där eleverna befinner sig. Utredningen visar dock att det förekommer vissa tekniska problem som påverkar fjärrundervisningen negativt. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen vidtar de åtgärder som krävs så att de tekniska problemen kopplade till fjärrundervisningen åtgärdas.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Haparanda kommuns verksamhet vid Nikkala skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att huvudmannen ska anmäla beslut om att bedriva fjärrundervisning i språkval till Skolinspektionen. Utredningen visar att dock att huvudmannen inte brutit mot författningarnas krav avseende att elever ska befinna sig i skolans lokaler samt att det ska finnas en handledare närvarande. Det har dock framkommit att det finns bland annat tekniska problem vid genomförandet av fjärrundervisningen, något som Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen ser över och åtgärdar. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Haparanda kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Beslut om betyg och betygskatalog

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av betygskatalogen för höstterminen 2022 och vårterminen 2023. Av betygskatalogerna framgår vilka lärare som har ansvarat för undervisningen samt betygsatt eleverna. Vidare framgår elevernas betyg i ämnena samt lärarsignaturer och datum när betygen har satts. Av betygskatalogen framgår att inga ändringar av betyg har gjorts.

Rättslig reglering

Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar (3 kap. 14 § skollagen).

Den eller de som beslutar om ett betyg ska datera uppgiften i betygskatalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. Om betygskatalogen förs elektroniskt får uppgiften i stället skrivas under elektroniskt. Om betygskatalogen förs elektroniskt ska detta ske på det sätt som beskrivs i Skolverkets föreskrift om betygskatalog (7 §). Rättelser och ändringar ska anges i betygskatalogen. Om betyg rättas eller ändras ska såväl det gamla som det nya betyget framgå. Rättelser och ändringar ska dateras och signeras på samma sätt som anges i 7 §. Det ska framgå av betygskatalogen om det är en rättelse eller ändring som är beslutad (SKOLFS 2011:123, 7, 9, 11 och 15 §§).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredare Emmy Holmlund.

Utredare Jennie Östman har varit föredragande i ärendet.

I ärendets handläggning har även utredare Julia Wuotila medverkat.